

APEL PUBLIC CU PRIVIRE LA RECONSIDERAREA PROPUNERILOR DE INTRODUCERE A SISTEMULUI DE SANȚIUNI PENTRU ELEVI

Organizațiile societății civile¹, cu profundă îngrijorare, se adresează Parlamentului Republicii Moldova, în contextul votării în prima lectură a proiectului de lege nr. 70 din 06.03.2024 privind modificarea Codului Educației, care prevede inclusiv inițiativa de a introduce un sistem de recompense și sancțiuni disciplinare pentru elevi. Potrivit proiectului de lege, faptele care vor constitui abateri și modul de aplicare a sancțiunilor vor fi aprobate de către Ministerul Educației și Cercetării.

Acest proiect de lege trezește îngrijorări din câteva considerente:

- **Reglementarea acestor aspecte în diferite acte normative poate genera aplicarea eronată, dificilă sau chiar abuzivă a acestor prevederi.** Actualmente, Codul Educației nu conține norme care să stabilească clar abaterile pentru care un elev poate fi sancționat, precum și modul de aplicare a sancțiunilor. În acest sens, ar fi fost benefic, ca întreaga procedură, să fi fost prevăzută într-un singur act normativ, cu indicarea exhaustivă a sancțiunilor cu indicarea exactă a abaterilor pentru care se aplică, în scopul excluderii flexibilității și intimei convingeri a celor responsabili de aplicare. În caz contrar vom avea situația în care sancțiunile se vor aplica haotic de către managementul școlilor, deoarece nu sunt corelate exact unor forme clare de abateri disciplinare.
- **Există o anumită incertitudine de aplicare a normelor din proiect.** Sancțiunea „repararea prejudiciului material cauzat prin fapta sa instituției de învățământ, în conformitate cu legislația”. Astfel, răspunderea materială a unui minor pentru anumite fapte săvârșite cu vinovăție și care a cauzat un prejudiciu material îmbracă forma răspunderii juridice civile delictuale și nicidecum nu poate prelua o formă administrativă, mai ales de sancțiune administrativă. Există și anumite rezerve privind prevederile art. 137¹ alin. (3), care stabilește că sancțiunea se aplică din momentul comunicării. Astfel în conținutul acestui articol nu se face trimitere deloc asupra posibilității elevului sau părintelui/reprezentantului legal de a contesta această sancțiune, ceea ce ar permite suspendarea temporară a aplicării unor sancțiuni mai grave cum ar fi suspendarea sau exmatricularea elevului.
- **Sancțiunile stricte se dovedesc a fi ineficiente și contraproductive pentru climatul educațional.** Dovezi ample sugerează că sancțiunile dure nu reușesc să adreseze cauzele profunde ale comportamentelor negative ale elevilor și pot, de fapt, să agraveze problemele de comportament. [Studiul "School Discipline Linked to Later Consequences"](#) realizat de Harvard Graduate School of Education evidențiază faptul că elevii care frecventează școli cu rate mari de suspendare sunt mai predispuși să fie arestați și încarcerați ca adulți și au șanse mai reduse de a urma o facultate de patru ani. Acest studiu evidențiază ineficiența sancțiunilor stricte, sugerând că acestea nu abordează cauzele profunde ale comportamentelor negative, fapt ce poate determina o agravare a acestor probleme.

¹ Membri CIN: AO Institutul pentru Drepturile Omului (IDOM), AO Centrul de Informații „GENDERDOC-M, AO Centrul de Resurse Juridice (CRJM), AO Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD), Asociația „Promo-LEX”, Ana Furtună, AO Uniunea Organizațiilor Invalizilor din RM, AO Asociația de Reabilitare a Invalizilor din RM, AO Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM), AO Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD), Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din R.M., Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități (AOPD), AO Keystone Moldova, AO Inițiativa Pozitivă, Centrul pentru Drepturile Romilor, Asociația Obștească “Azi”, Cahul, AO “Pas cu Pas”, regiunea Sud, AO “Părinți solidari”, Alina Calugher, Congresul Național al Ucrainenilor din Moldova, Clinica Juridică Universitară din Bălți, Centrul de Asistență Socială “Casa Speranțelor”, Elena Rățoi.

Mai mult decât atât, o astfel de abordare afectează în mod disproporționat băieții, în rândul cărora rata de abandon școlar este destul de alarmantă.

- **O astfel de abordare (*eng. school to prison pipeline*) sporește pericolele de comportamente deviate.** La nivel mondial se evidențiază o corelație directă între aplicarea strictă a sancțiunilor disciplinare în școli prin instituționalizarea politicilor interne discriminatorii și riscul crescut ca elevii să ajungă în sistemul judiciar. Practicile în care politicile disciplinare, precum cele de toleranță zero conduc la consecințe disproporționat negative pentru elevii din grupuri marginalizate, amplifică șansele de excludere și criminalizare. Studiul sus-menționat arată că o astfel de abordare tinde să exacerbeze comportamentele problematice, împingând elevii spre interacțiuni cu sistemul de justiție penală. Această abordare punitivă subminează șansele elevilor la educație și la o viață stabilă, sugerând o nevoie acută de reevaluare și implementare a unor metode mai constructive și de suport privind disciplina în școli.
- **Lipsa unui sistem de suport psihologic eficient va înrăutăți situația.** [Articolul "Fair and Effective Discipline for All Students: Best Practice Strategies for Educators" de pe NASP Center](#) subliniază importanța strategiilor de disciplină pozitivă, care includ suport psihologic și intervenții comportamentale. Aceste abordări îmbunătățesc comportamentul elevilor și climatul general al școlii, făcându-le mai sigure și mai propice pentru învățare. Studiul accentuează importanța unor servicii de consiliere accesibile ca mijloc esențial de prevenire a violenței și promovare a bunăstării emoționale.
- **La moment nu există un mecanism eficient de protecție împotriva bullying-ului și violenței, fapt ce vulnerabilizează și mai mult elevii.** În prezent, Codul educației nu obligă expres instituțiile de învățământ de toate nivelurile să adopte proceduri interne de prevenire și combatere a fenomenului de bullying, violenței și hărțuirii sexuale. Totodată codurile de etică nu definesc sau definesc superficial fenomenele mai sus menționate și, respectiv, nu prevăd mecanisme și măsuri de prevenire și combatere a fenomenului. Conform studiului ["CALEA DIFICILĂ SPRE UN LOC DE STUDII SIGUR. Studiu privind percepțiile și incidența fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ din Moldova"](#), circa 1 din 10 tineri s-au confruntat cu amenințări din partea profesorului în scopul de a întreține relații sexuale, iar aproximativ 8% dintre elevi și studenți au fost invitați de către profesor la întâlniri amoroase cu promisiunea unei recompense. Un alt lucru îngrijorător este faptul că fiecare al zecelea reprezentant al tineretului nu se simte în siguranță în incinta instituției de învățământ, una din cauze fiind lipsa de formare a cadrelor didactice pentru a recunoaște și interveni eficient în situații de bullying și violență.

În contextul celor menționate, solicităm a fi întreprinse următoarele măsuri urgente pentru a remedia situația respectivă:

1. **Revizuirea urgentă a propunerilor de modificare:** îndemnăm la o revizuire aprofundată a propunerilor care susțin sancțiunile stricte, în lumina cercetărilor care demonstrează efectele lor contraproductive asupra dezvoltării și bunăstării elevilor.
2. **Extinderea accesului la suport psihologic în școli:** solicităm alocarea de resurse suficiente pentru asigurarea accesului universal la servicii de consiliere și suport psihologic pentru elevi, esențiale în promovarea sănătății mintale și prevenirea violenței.
3. **Asigurarea unui mediu educațional echitabil și nediscriminatoriu:** cerem implementarea de mecanisme clare care să prevină și să abordeze aplicarea disproporționată a disciplinei pe baze de rasă, etnie, origine socială sau alte criterii, promovând echitatea în educație.
4. **Promovarea programelor educaționale alternative și de suport:** pledăm pentru dezvoltarea și finanțarea de programe alternative care să ofere suport personalizat elevilor cu diverse nevoi

educaționale, inclusiv celor cu comportament provocator/deviant, prevenind astfel excluderea lor din sistem.

5. **Combaterea bullying-ului și promovarea siguranței școlare:** rugăm adoptarea de politici și măsuri eficiente de combatere a bullying-ului și a violenței în școli, care să includă programe de educație și sensibilizare, precum și mecanisme de raportare și intervenție rapidă și eficientă.